HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

במאי דפסיק אנפשיה כל יומא מכנשי ליה לקיטמיה ודייני ליה וקלו ליה ומבדרו אשב ימי אזל אסקיה לבלעם בנגידא אמר ליה מאן חשיב בההוא עלמא א"ל ישראל מהו לאידבוקי בהו א"ל [1]לא תדרוש שלומם וטובתם [א]כל הימים א"ל דיניה דההוא גברא במאי א"ל בשכבת זרע רותחת[ב] אזל אסקיה בנגידא לפושעי ישראל[ג] א"ל מאן חשיב בההוא עלמא א"ל ישראל מהו לאדבוקי בהו א"ל טובתם דרוש רעתם לא תדרוש כל הנוגע בהן כאילו נוגע בבבת עינו א"ל דיניה דההוא גברא[ד] במאי א"ל בצואה רותחת דאמר מר [ה]כל המלעיג על דברי חכמים נידון בצואה רותחת תא חזי מה בין פושעי ישראל לנביאי אומות העולם [ו]עובדי ע"ז תניא אמר רבי אלעזר בא וראה כמה גדולה כחה של בושה שהרי סייע הקב"ה את בר קמצא והחריב את ביתו ושרף את היכלו: אתרנגולא ואתרנגולתא חריב טור מלכא דהוו נהיגי כי הוו מפקי חתנא וכלתא מפקי קמייהו תרנגולא ותרנגולתא כלומר פרו ורבו כתרנגולים יומא חד הוה קא חליף גונדא דרומאי שקלינהו מינייהו נפלו עלייהו מחונהו אתו אמרו ליה לקיסר מרדו בך יהודאי אתא עלייהו הוה בהו ההוא בר דרומא דהוה קפיץ מילא וקטיל בהו שקליה קיסר לתאגיה ואותביה ארעא אמר ריבוניה דעלמא כוליה אי ניחא לך לא תמסריה לההוא גברא לדידיה ולמלכותיה בידיה דחד גברא אכשליה פומיה לבר דרומא ואמר [2]הלא אתה אלהים זנחתנו ולא תצא אלהים בצבאותינו דוד נמי אמר הכי דוד אתמוהי קא מתמה על לבית הכסא אתא דרקונא שמטיה לכרכשיה ונח נפשיה אמר הואיל ואיתרחיש לי ניסא הא זימנא אישבקינהו שבקינהו ואזל איזדקור ואכלו ושתו ואדליקו שרגי עד דאיתחזי בליונא דגושפנקא ברחוק מילא אמר מיחדא קא חדו בי יהודאי הדר אתא עלייהו א"ר אסי תלת מאה אלפי שליפי סייפא עיילו לטור מלכא וקטלו בה תלתא יומי ותלתא לילוותא ובהך גיסא הלולי וחנגי ולא הוו ידעי הני בהני [3]בלע ה' ולא חמל את כל נאות יעקב כי אתא רבין אמר רבי יוחנן אלו ששים רבוא עיירות שהיו לו לינאי המלך בהר המלך דאמר רב יהודה אמר רב אסי ששים רבוא עיירות היו לו לינאי המלך בהר המלך וכל אחת ואחת היו בה כיוצאי מצרים חוץ משלש שהיו בהן כפלים כיוצאי מצרים אלו הן כפר ביש כפר שיחליים כפר דכריא כפר ביש דלא יהבי ביתא לאושפיזא כפר שיחליים שהיתה פרנסתן מן שחליים כפר דכריא אמר רבי יוחנן שהיו נשותיהן יולדות זכרים תחלה ויולדות נקבה באחרונה ופוסקות אמר עולא לדידי חזי לי ההוא אתרא ואפילו שיתין ריבוותא קני לא מחזיק אמר ליה ההוא [ז]צדוקי לרבי חנינא שקורי משקריתו אמר ליה [ח][4]ארץ צבי כתיב בה מה צבי זה אין עורו מחזיק את בשרו אף ארץ ישראל בזמן שיושבין עליה רווחא ובזמן שאין יושבין עליה גמדא רב מניומי בר חלקיה ורב חלקיה בר טוביה ורב הונא בר חייא הוו יתבי גבי הדדי אמרי אי איכא דשמיע ליה מילתא מכפר סכניא של מצרים לימא פתח חד מינייהו ואמר מעשה בארוס וארוסתו שנשבו לבין העובדי כוכבים והשיאום זה לזה אמרה לו בבקשה ממך אל תגע בי שאין לי כתובה ממך ולא נגע בה עד יום מותו וכשמת אמרה להן סיפדו לזה שפטפט ביצרו יותר מיוסף[ט] דאילו ביוסף לא הוה אלא חדא שעתא והאי כל יומא ויומא ואילו יוסף לאו בחדא מטה והאי בחדא מטה ואילו יוסף לאו אשתו והא אשתו פתח אידך ואמר מעשה ועמדו ארבעים מודיות בדינר נחסר השער מודיא אחת ובדקו ומצאו אב ובנו שבאו על נערה מאורסה ביום הכפורים והביאום לבית דין וסקלום וחזר השער למקומו פתח אידך ואמר מעשה באדם אחד שנתן עיניו באשתו לגרשה והיתה כתובתה מרובה מה עשה הלך וזימן את שושביניו והאכילן והשקן שיכרן והשכיבן על מיטה אחת והביא לובן ביצה והטיל ביניהן והעמיד להן עדים ובא לבית דין היה שם זקן אחד מתלמידי שמאי הזקן ובבא בן בוטא שמו אמר להן כך מקובלני משמאי הזקן לובן ביצה סולד מן האור ושכבת זרע דוהה מן האור בדקו ומצאו כדבריו והביאוהו לב"ד והלקוהו והגבוה כתובתה ממנו א"ל אביי לרב יוסף ומאחר דהוו צדיקים כולי האי מאי טעמא איענוש א"ל [י]משום דלא איאבול על ירושלים דכתיב [5]שמחו את ירושלם וגילו בה כל אוהביה שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה: אשקא דריספק חריב ביתר דהוו נהיגי כי הוה מתיליד ינוקא שתלי ארזא ינוקתא שתלי תורניתא וכי הוו מינסבי קייצי להו ועבדו גננא יומא חד הוה קא חלפא ברתיה דקיסר אתבר שקא דריספק קצו ארזא ועיילו לה אתו נפול עלייהו מחונהו אתו אמרו ליה לקיסר מרדו בך יהודאי אתא עלייהו: [6]גדע בחרי אף כל קרן ישראל א"ר זירא א"ר אבהו א"ר יוחנן אלו שמונים [אלף] קרני מלחמה שנכנסו לכרך ביתר בשעה שלכדוה והרגו בה אנשים ונשים וטף עד שהלך דמן ונפל לים הגדול שמא תאמר קרובה היתה רחוקה היתה מיל תניא רבי אליעזר הגדול אומר שני נחלים יש בבקעת ידים אחד מושך אילך ואחד מושך אילך ושיערו חכמים שני חלקים מים ואחד דם במתניתא תנא שבע שנים בצרו עובדי כוכבים את כרמיהן מדמן של ישראל בלא זבל

אמר

במאי דפסק אנפשיה. מיקלי ודורי קיטמא: **בשכבת זרע רותחת.** מדה כנגד מדה שבעלתו התחיל העם לזנות אל בנות מואב: **דאמר מר.** בעירובין (דף כא:) ויליף לה מולהג הרבה יגיעת בשר[יא] המלעיג הרבה נידון ביגיעת בשר וקרא בדברי סופרים כתיב ויותר מהמה בני הזהר[יב] בדברי סופרים יותר מדברי תורה: **נביאי האומות [יג] עובדי ע"ז.** בלעם שהשכינה נגלית עליו והרשיע לדבר: **טור מלכא.** מדינה ששמה הר המלך: [יד] **נפלו.** בני המדינה היהודים עלייהו דרומאי [טו] ומחונהו: **גונדא.** גדוד: **הוה בהו.** ביהודים: **איזדקור.** לשמוח: **עד דאתחזי.** לבני החיל: **בליונא דגושפנקא.** מי שהיתה לו צורה בטבעתו היה מכירה רחוק מיל מן העיר למראה הנרות: **שחליים.** מין מאכל הוא במסכת ע"ז (דף כט.[טז]): **ההוא אתרא.** הר המלך: **משקריתו.** דאמריתו ששים רבוא עיירות היו בהר המלך והוא אינו מחזיק אפילו ששים רבוא קנים: **גמדא.** דיטריי"ש בלע"ז כמו גמוד מסאני (פסחים דף קיא.): **אין עורו מחזיק בשרו.** משהופשט הוא כווץ ואין יכול לחזור ולכסותו בו: **דשמיע ליה.** מה מעשיהם אם צדיקים אם רשעים: **בארוס וארוסתו.** מאותה העיר: **שפטפט.** זלזל ביצרו ולא חשבו אלא נתגבר עליו: **וחסר השער.** נתייקרה התבואה: **לובן ביצה.** שהוא דומה לשכבת זרע להוציא קול שבאו על אשתו: **סולד.** דיטריי"ש מתייבש ומגליד: **שכבת זרע דוהה מן האור.** נכנס ונבלע בבגד ואינו מגליד: **תורניתא.** פי"ן: **גננא.** חופה: **קרני מלחמה.** ראשי גייסות תוקעי קרן ומתאספים אליהם בני צבאם: **ושמא תאמר קרובה היתה.** לים: **בקעת ידים.** שם מקום: **ואחד דם.** מהרוגי ביתר:

של

מסורת הש"ס

א) בכת"י: כל ימיך לעולם (כלשון הפסוק), **ב)** כלומר אהבת נשים לו יותר מדי וזה מבלה גופו ונשמתו, **ג)** בס"א: ליש"ו, **ד)** בלעם, [מהצנזור]. ודינו בצואה רותחת כלומר מצואתו לא רוחץ ומטומאתו לא נטהר גם לעולם הבא, **ה)** [עירובין כא:], **ו)** בכת"י ודפו"ר ליתא: עובדי ע"ז, **ז)** [בכת"י ודפו"ר: ההוא מינא.], **ח)** [דניאל יא ועי' כתובות קיב. ולע"ק וע"ע ר"ה יג.], **ט)** [בב"ב קטו:], **י)** תענית ל:, **יא)** [קהלת יב], **יב)** [שם], **יג)** תיבות עובדי ע"ז ליתא בדפו"ר, **יד)** [ד"ה נפלו אחר ד"ה גונדא], **טו)** בע"י הוא דיבור לעצמו: מחינהו. הכוס, **טז)** [וכן ברכות נז:],

לעזי רש"י

דיטריי"ש [ריטריי"ט]. מתכווץ התכווץ. פי"ן. אורן.

מוסף רש"י

שמטיה לכרכשתיה. חלחולת שהרעי יוצא בו שקורין טבחי"א (ברכות סב:). **אין עורו מחזיק את בשרו.** שהעור כווץ וגומד לאחר הפשט (כתובות קיב.). **שפטפט ביצרו.** מתרים ונלחם כנגד יצרו כדאמרינן (ב"ב קטו:) חוץ מזקן אחד שהיה מפטפט כנגדו. (רשב"ם ב"ב קט:). **תורניתא.** מין ארז והיא שיטה כדאמר בר"ה (כג.). (ע"ז יד.).

תורה אור

1. לֹא תִדְרֹשׁ שְׁלֹמָם וְטֹבָתָם כָּל יָמֶיךָ לְעוֹלָם: דברים כג ז
2. הֲלֹא אַתָּה אֱלֹהִים זְנַחְתָּנוּ וְלֹא תֵצֵא אֱלֹהִים בְּצִבְאוֹתֵינוּ: תהלים ס יב
3. בִּלַּע אֲדֹנָי וְלֹא חָמַל אֵת כָּל נְאוֹת יַעֲקֹב הָרַס בְּעֶבְרָתוֹ מִבְצְרֵי בַת יְהוּדָה הִגִּיעַ לָאָרֶץ חִלֵּל מַמְלָכָה וְשָׂרֶיהָ: איכה ב ב
4. וְאָנֹכִי אָמַרְתִּי אֵיךְ אֲשִׁיתֵךְ בַּבָּנִים וְאֶתֶּן לָךְ אֶרֶץ חֶמְדָּה נַחֲלַת צְבִי צִבְאוֹת גּוֹיִם וָאֹמַר אָבִי תִּקְרְאִי לִי וּמֵאַחֲרַי לֹא תָשׁוּבִי: ירמיהו ג יט
וּבָא בְּאֶרֶץ הַצְּבִי וְרַבּוֹת יִכָּשֵׁלוּ וְאֵלֶּה יִמָּלְטוּ מִיָּדוֹ אֱדוֹם וּמוֹאָב וְרֵאשִׁית בְּנֵי עַמּוֹן: דניאל יא מא
5. שִׂמְחוּ אֶת יְרוּשָׁלַםִ וְגִילוּ בָהּ כָּל אֹהֲבֶיהָ שִׂישׂוּ אִתָּהּ מָשׂוֹשׂ כָּל הַמִּתְאַבְּלִים עָלֶיהָ: ישעיהו סו י
6. גָּדַע בָּחֳרִי אַף כֹּל קֶרֶן יִשְׂרָאֵל הֵשִׁיב אָחוֹר יְמִינוֹ מִפְּנֵי אוֹיֵב וַיִּבְעַר בְּיַעֲקֹב כְּאֵשׁ לֶהָבָה אָכְלָה סָבִיב: איכה ב ג